

Motion till riksdagen

1987/88:K622

av Karin Ahrland (fp)
om kommunala bolag

Hamnbolag, fastighetsbolag, bussbolag, kraftbolag etc., allt är exempel på olika kommunala verksamheter som numera drivs i bolagsform. Enligt uppgift lär det i dag finnas totalt mer än 1 300 kommunägda företag i landet och ca 900 av dem är aktiebolag. De sysselsätter tillsammans ca 60 000 anställda.

Det kan inte påstås att flertalet av dessa bolag sysslar med verksamhet som inte faller inom den kommunala kompetensen – även om sådana exempel säkert också finns – men det går heller inte att komma ifrån att bolagsbildningen som sådan sätter den kommunala demokratin ur spel. Det är också nödvändigt att erkänna att bolagiseringen, som i stort genomförts under de senaste decennierna, mer eller mindreskett utan närmare analys av följderna.

Anledningen till kommunernas förkärlek för bolag är dels att man räknar med högre effektivitet om man kan undvika de politiska beslutsprocedurerna, dels att så snart en verksamhet drivs i bolagsform gäller enbart aktiebolagslagens regler och kommunmedlemmarnas möjlighet till insyn och besvär försvinner.

Högre effektivitet är i och för sig en god ambition men när den kolliderar med det väl så viktiga demokratiska intresset av insyn för medborgarna och därmed möjlighet att påverka beslut som rör den egna kommunen är det dags att ställa frågan vad demokrati får kosta i pengar eller hur mycket effektiviteten får tära på demokratin. Det rör sig alldeles tydligt om en svår intressekonflikt och när vi har insett det bör vi åtminstone till en början reagera genom att analysera problemet ordentligt och därefter söka efter lösningar.

Det kan förvisso finnas en del verksamheter som sköts bättre och snabbare om inte den formella regleringen i kommunallagen behöver följas. Men det borde vara möjligt att skapa sådana arbetsformer också utan att för den skull bilda rena kommunalägda bolag som i praktiken utestänger ägarna, kommunmedlemmarna, från all verklig insyn. Om utvecklingen tillåts fortsätta utan att riksdagen – som är den yttersta garanten för all demokrati i landet – reagerar finns det risk för att medborgarna med tiden tappar allt intresse för kommunalpolitik. Det man inte kan påverka eller öppet debattera det blir man likgiltig för och likgiltighet är en av demokratins största fiender.

Riksdagen bör därför ställa sig bakom ett krav på en utredning som bör få till uppgift att kartlägga och analysera den kommunala bolagsbildningen och dess effekter och därefter avge förslag till sådana regler som är ägnade att

stärka den medborgerliga insynen i sådan kommunal verksamhet som till äventyrs inte kan behöva drivas enligt gängse regler i kommunallagen.

Mot. 1987/88
K622

Hemställan

Med stöd av det anförda yrkar jag

att riksdagen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att utreda frågan om kommunala bolag i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 26 januari 1988

Karin Ahrland (fp)